

Pēteris Vasks Londonas pazemes tunelī

Laura Bokiša

Laikmetīgas dejas izrāde “Gadalaiki”: Pētera Vaska mūzika Reiņa Zariņa un Kirila Burlova skatījumā

Brunela muzejs Londonā ir īpaša vieta ne tikai vēsturiskās nozīmes dēļ, bet arī to kultūras notikumu dēļ, kas piepilda muzeja telpu vakaros un naktīs. Unikālais tuneļis, kas atrodas zem Temzas upes gultnes, ir pirmā šāda veida inženiertehniskā būve pasaulē, un tās autori ir tēvs un dēls – Marks Isambards un Isambards Kingdoms Bruneli. Mūsdienās muzejs iepazīstina apmeklētājus ar pazemes tunēļa izbūvi un šīs unikālās konstrukcijas autoriem, savukārt vakaros Brunela tunelī notiek klasiskās mūzikas koncerti, avangardiskas teātra izrādes un elektroniskās mūzikas reīvi.

23. un 24. septembrī Brunela muzeja vēsturiskajā tunelī Londonas festivāla *Baltic Art Form* ietvaros sadarbībā ar Kultūras ministriju, Latvijas valsts simtgades biroju un VSIA “Latvijas Koncerti” notika laikmetīgās dejas izrādes “Gadalaiki” ārvalstu pirmizrādes. Londonā dzīvojošie mākslinieki – pianists Reinis Zariņš un horeogrāfs Kirils Burlovs kopā ar Rīgā un Liepājā strādājošo režisoru Dmitriju Petrenko izveidojuši piesātinātu laikmetīgās dejas izrādi, kuras centrālais sižetiskais un muzikālais

motīvs ir Pētera Vaska klavierdarbu cikls “Gadalaiki”.

Klavierciklu “Gadalaiki” var dēvēt par Pētera Vaska mūža darbu, jo tas tapis 30 gadu laikā. Iespējams šis ilga laika posms pamudinājis izrādes autorus strādāt tieši ar šo mūziku, jo tās cikliskums un dinamiskums ļāvis atklāt izrādes vēstījumu – mākslinieka karjeras laikā piedzīvoto viņveidību, kas sastāv no četriem posmiem. Tāpat kā gadalaiki dabā, arī mākslinieka, it sevišķi, skatuves mākslinieka laika loks šajā versijā sastāv no četriem posmiem – sava ceļa apzināšanās, sūrā sagatavošanās darba, mākslinieciskā triumfa un traģiskā norieta.

Pirmā liecība par izrādes lokveida sižeta attīstību jaušama jau norises vietā – apaļā tunelī, uz kuru ved vītņveida kāpnes. Turklāt gaisotne pirms izrādes sākuma rada vibrējošu, mazliet mistisku priekšnojautu, ka visi 50 izrādē klātesošie skatītāji piedzīvos ko īpašu. Dzestrais gaiss, pieklusinātās gaismas, vēstures pieskārienu piezīvojušās tunēļa sienas, ritmiskā metro rīboņa aiz sienas – visi elementi skatītāju sagatavo izrādei, kas nes gana lielu emocionālo slodzi.

ZIEMA

Izrāde sākas tumsā, mazai lampiņai apgaismojot nelielu laukumu virs klavierēm. Pianists sāk spēlēt, tādējādi uzsākot stāstu

par ziemu. Par saltuma un miera laiku, kad pausi paņēmusi daba, un arī cilvēkos iesakņojies gausums.

Gaismu mākslinieks Mārtiņš Feldmanis jau no pirmajām izrādes sekundēm, spēlējoties ar gaismu, mērķtiecīgi rada noskaņu un virza skatītāju uzmanību. Šķiet, ka tumsas un gaismas attiecības meistarīgi attīstās līdz stāstam. Skatot Pētera Vaska klaviercikla “Baltajai ainavai”, uz sienas parādās projekcija, kas it kā iezīmē izrādes fokusa maiņu. Acis seko projekcijai, kas dublē uz

skatuves notiekošo, virzot skatītāju uzmanību no viena tēlu uz otru.

Līdzīgi kā kino, videoprojekcija pārslēdz skatītāju uz nākamo kadru. Un tajā brīdī uz skatuves parādās dejotājs ar popkorna

Foto – Valts Vītums

turzu rokās un apsēžas krēslu rindā. Šī aina simboliski iezīmē mākslinieka ceļa sākumu – mirkli, kad tu kā bērns vai pusaudzis skaties nākotnē kā plašā ainavā, jo vēl neesi izvēlējies sava ceļa virzienu. Atsauce no kinomākslas – popkorns, sēdvietas, video-projekcijas – lika nojaust, ka šī izrāde kalpo kā sava veida spogulis ciklam, ko piedzīvo plaša sabiedrības daļa – būtībā ikviens no mums, kas mērķtiecīgi tiecas uz augstāko savas karjeras punktu.

PAVASARIS

Lai arī Pētera Vaska mūzika cieši savienotu abu mākslinieku klātesamību stāstā, tomēr katrs no viņiem to izspēlēja vairāk paralēlās telpās nekā ciešā sinerģijā. Viens no retajiem pianista un dejotāja saskarsmes punktiem atklājās pārejā no ziemas uz pavasari. Brīdī, kad dejotājam vajadzīgs grūdiens jeb stimulants nepadoties, pianists ienāk dejas laukumā un it kā ievirza dejotāju tālākajā ceļā.

Dejotājs, apgūstot savu ķermeni un fiziskās spējas, atklāj posmu, kas mākslinieka

VASARA

Tas, ka gan pianists, gan dejotājs uz skatuves izspēlēja it kā katrs savu stāstu, parādās "Pavasara mūzikas" un "Zaļās ainavas" mijā. Dejotājs uzvelk āksta tērpu, pianists – smokingu. Tas ir brīdis, kad top skaidrs –

mākslinieciskais triumfs ir sācies. Gan muzikāli, gan dejas ziņā, vasaras posms ir viskrāšņākais un piesātinātākais – cits pēc cita mainās muzikālie motīvi un dejotāja skatuves tēli. No jautra, skatītājus smidinoša āksta dejotājs sekundes laikā pārtop dramatiskā cietējā. Skatītāju rindās izsaucot ovācijas un tālrunu kameru ieslēgšanu, dejotājs tiecas pārspēt pats sevi. Lai arī skatītāji gavilē, pašā dejotājā jaušams nogurums un skumjas. Nogurums no nemitīgās spēlēšanas un izpatikšanas, ilgas pēc patiesuma un sevis pieņemšanas.

RUDENS

Rudenī mūzikas temps norimst, piezemējot arī norisi uz skatuves. Caur traģiskiem izklupieniem un skaidri redzamām iekšējām ciešanām Dejotājs nokļūst posmā, ko varētu saukt par pieņemšanu. Rudens kā pieņemšanas un atkāpšanās laiks atklājās arī mūzikā. Kā dejotājs, tā arī pianists izspēlēja savu loku un atgriezušies sākumposmā – distancētā sevis vērojumā no malas.

Izrādes mākslinieki Reinis Zariņš un Kirils Burlovs paši savos dzīveslokos patlaban ir vasaras sākumā. Jau daudz sasnieguši, tomēr daiļrades virsotni vēl redz kā nākotnes mērķi. Reinis Zariņš guvis godalgas vienpadsmit starptautiskos pianistu konkursos un trīs reizes saņēmis Latvijas Lielo mūzikas balvu. Kirils Burlovs karjeras laikā paguvis uzstāties kā solists Latvijas Nacionālā baleta trupā, savukārt kā horeogrāfs un dejotājs aktīvi darbojies *Northern Ballet*, *Cathy Marston Project* un *Rambert Dance Company* Lielbritānijā. Abiem māksliniekiem esot vēl tālu no sava rudens posma, režisors izaicinājis viņus veikt gana lielu pašanalīzi un katram sava unikālā dzīvesloka pieņemšanu, kas paspilgtināja aizkustinošo sniegumu.

Izrādei noslēdzoties, man blakus sēdošā kundze – Londonas latviete – krieviski sacīja: "Latviešu valodu, šeit dzīvojot, esmu

aizmirsusi, taču šī izrāde man lika sajust pamatīgo latviešu dvēseles spēku!"

Latvijas simtgades svinību laikā, apvienojoties izcilai komandai un Pētera Vaska mūzikai, tika radīts emocionāli piesātināts skatuviskais piedzīvojums, kas spēja uzrunāt kā latviešu, tā britu skatītājus, atklājot labāko, kas mums, latviešiem, piemīt – dvēseles dziļumu, spītību, mērķtiecību un pieņemšanu. Izrādes galvenā vērtība, manuprāt, slēpjas mākslinieku spējā pārnest savu iekšējo pār-

dzīvojumu ļoti kvalitatīvā klavierspēles un dejas izpildījumā, turklāt izstāstot stāstu, ar kuru viegli identificēties ikvienam.

Dejas izrāde "Gadalaiki" bija elegants noslēgums piesātinātajai septembra programmai Apvienotajā Karalistē, svinot Latvijas valsts simtgadi. Septembra sākumā horeogrāfs Kirils Burlovs Londonas skatītājiem *The Pleasance Theatre* piedāvāja savu jauniestudējumu – laikmetīgās dejas pirmizrādi "Neredzama iedarbība", kurā viņš, mūsdienīgi interpretējot, iepazīstināja britu skatītājus ar latviešu tautas deju un senajiem rituāliem. Mūzikas autors šai izrādei bija Platons Buravickis, un uz skatuves savdabīgu Latvijas stāstu izdejoja latviešu, lietuviešu, angļu, itāļu, grieķu un jaunzēlandiešu dejotāji.

Kirila Burlova iestudētās laikmetīgās dejas izrādes notika Londonas dizaina biennāles 2018 laikā (4.–23. septembris). Latvija šajā nozīmīgajā dizaina nozares forumā bija pārstāvēta pirmo reizi, piedaloties ar jaunā dizainera Artura Analta instalāciju *MATTER TO MATTER*. Šis darbs ieguva Londonas Dizaina biennāles 2018 zelta medaļu par labāko dizainu. 🏆

dzīvē ir īpaši izaicinošs – nemitīgi treniņi, mācīšanās, pārbaudījumi, kritika, kas mijas ar paškritiku – to visu Kirils Burlovs izpilda teicamā dejas tehnikā un izjustā emocionālītātē. Var redzēt, ka Kirila sniegums ir dziļi personīgs. Izrādes mērķis, manuprāt, nav izteikti augsta klasiskā baleta vai laikmetīgās dejas tehniskā izpildījuma demonstrēšana, jo par to Kirilu Burlovu savulaik varēja vien apbrīnot. Gluži pretēji – izcila ķermeņa pārvaldība, brīvība un amplitūda kustībās, kā arī aktiermeistariskās dotības rada spilgtu un neaizmirstamu sniegumu.